



24.01x27.03	1	עמוד 77	מקור ראשון - מוצב	31/05/2024	90405494-5
בנימין זאב הרצל - בהקשר לציונו - 80790					

סיפורים מהישיבה / / עזן אביטוב



הקפלינסטים

באוצר הספרים, שהוא המפלט מהמולת בית המדרש, מצאתי ספר אחד שהיה נווה מדבר

מאוד, ומצד שני גם הולם את ההוויה הישיבתית שלנו. דמותו של הרב קפלן העולה מתוך כתביו ניצבה בפנינו כדמות של אדם חופשי, עמוק, למדן, בעל נפש פיוטית, גאות יחידה איתנה, רחב אופקים, נועז ואוונגרדי. במאמרו המכונן "לתחייה תורנית" הוא מפציר בבחור הישיבה: "זמר את התהילים שלך, הבן את קהלת שלך, העמק באיוב שלך, חלום בחזון ישעיה שלך, התחייב בגמרא שלך, הווה כבד ראש על ידי הרמב"ם שלך, בכה ושחק ברבי יהודה הלוי שלך, הווה חוזה באריז"ל שלך, הווה טוב ועניו בר' משה קורדובירו שלך, חדר את שכלך בתשובות ר' עקיבא איגר, השתעשע בדפי קצות החושן". דברים כל כך רחוקים מתבנית הלימוד המרובעת שנשתרשה בקרב עולם הישיבות כיום.

בנאום שנשא בטלז' בשנת תרע"ט, שמופיע בספר תחת הכותרת "על הרצל", אומר הרב קפלן: "אותה היד המקיימת אותנו, היא המביאה לנו ישועה והעושה לנו נפלאות. וכלום אין הציונות כולה פלא?... יודע אני כי כשם שמוכרחת הייתה לבוא תחיית רוח הלאום היהודי, כן מוכרחת תהיה לבוא סוף כל סוף, בעתיד הבלתי נראה לעין, תחיית רוח תורתנו... וככל שגדלה אמונתי באלוקים – גדלה שייכותי לציונות". דברים שונים כל כך מהלך הרוח המגזרי המוכר לנו.

ואי אפשר לא לסיים ב"תפילה", שירו המפורסם, שיר המשבר הישיבתי האולטימטיבי. שיר שבעצם קיומו שימש נחמה לדורות של בחורי ישיבה מעט "אחרים":

שְׁקֵעָה חֲמָה שְׁקֵעָה נַפְשִׁי / בְּתֵהוּם יְגוֹנָה הָרֵב פְּיָם / כִּי עוֹמְדָה לְפָנַי הִיא בְּמִלְחָמָתָה / אֶת הַבֶּשֶׂר וְאֶת הַדָּם. // יְמֵי עוֹבְרִים יְמֵי פְלִים / מִבְּלִי קַחַת מִבְּלִי תַת / אִם לְזֹאת קָרָאתָ חַיִּים / אֲמַר נָא אֵלַי מָה זֶה מַת. // חוֹסֶה אֵלַי כִּי לֹא אֲנִיעַ / אֵיכָה אוֹכֵל כֹּה לְחַיּוֹת / הָאֵם לְשִׁפְחַת כֹּל וְשִׁמְחַת / אוֹ לְזִכְרוֹת הַפֶּל וּבִכּוֹת. // הַחַיִּינִי אֵלַי נָא לְמַחֵר / אוֹלֵי אֶפְתָּר אֶת הַחֲלוֹם / שְׁקֵעָה חֲמָה עֲבִים בְּאֵים / לִילָה עוֹלָה מִן הַתְּהוֹם.

מקום שהיה אהוב עליי ביותר בישיבה שלנו היה אוצר הספרים. הוא לא היה גדול במיוחד וראיתי ימים ומרשימים ממנו, אבל היה בו קסם ייחודי שלא הרגשתי באף אוצר אחר. הוא היה ממוקם באחורי בית המדרש ולמעשה, הקירות שהפרידו בינו לבין היכל הלימוד היו הספריות עצמן, כך שמי שהיה יושב בו היה יכול להרגיש בתוך בית המדרש ומחוץ לבית המדרש בו זמנית. היה בו שקט עוטף מצד אחד ומצד שני חדר אליו קול התורה של הלומדים, במינון מושלם. בשלוש גומחות ישיבה היה אפשר לשבת עם כיסא וסטנדר וללמוד באופן עצמאי, לכתוב, סתם לבהות או להניח ראש.

בית המדרש סוער, דברים קורים בו כל הזמן בקצב גבוה במיוחד – מה שנקרא ריתחא דאורייתא. הגופים זזים בו באופן תמידי, מתנדנדים, עומדים, מנופפים באצבעות, מרימים את הקול, דופקים על סטנדרים, צועדים הלך-חזור במעברים. ומי שזקוק לרגע של בהייה (והרי מי לא זקוק) כמעט לא היה יכול לעשות זאת בעיצומו של סדר לימוד, אבל האוצר היה מכיל באהבה את הבוהים ומאפשר להם הפוגה מאווירת האינטנס של בית המדרש.

מכיוון שבגדול לומדים בישיבה רק גמרא, הספרים שהיו מונחים על המדפים שבתוך בית המדרש היו קשורים למסכת הנלמדת. סטים קטנים של ש"ס לעיון בסוגיות קשורות, קובצי מפרשים עבי כרס, עותקים של רמב"ן, ריטב"א, ר"ן ושאר ראשונים. אבל בתוך אוצר הספרים היה אפשר למצוא ספרים נוספים. ספרי הלכה למיניהם, שו"תים ממוגזן תקופות, ספרי שיעורים של ראשי ישיבות מהדורות האחרונים, ספרי מוסר ישיבתיים וספרי זיכרון. מבחינת הגיוון בנושאים, אוצר הישיבה שלנו (ככל עולם הישיבות הליטאי) היה די מצומצם. לא היו בו בכלל ספרי חסידות, קבלה או הגות עכשווית, מובן שלא ספרים של

מהחברים רתיים-לאומיים ובקושי מחכמי עדות המזרח. אפילו דמויות הוד כמו הרב קוק, הרב עובדיה ורבי נחמן נעדרו כליל.

אבל אתם יודעים איך זה בחיים. כשמסתירים או אוסרים על משהו משהו, הוא דווקא הולך לחפש אחריו. וכך יצא שבקרב כמה יודעי דבר, הספר המבוקש ביותר באוצר שלנו היה "בעקבות היראה" של הרב אברהם אליהו קפלן.

למי שלא מכיר, הרב קפלן היה מחניכיה הבולטים של ישיבת סלבודקה. על אף חייו הקצרים (נפטר בגיל 34) הוא הותיר אחריו קורפוס של מאמרים, מסות, דרשות, מכתבים, חידושי תורה ואפילו שירים ולחנים. רבים מהחברים שכתב כונסו בספר "בעקבות היראה" שיצא לאור במוסד הרב קוק. כותרות רבות אפשר להוציא מתוכו, ובאמת, "בעקבות היראה" היה בשבילנו אוצר בלום של תוכן אחר

מי שזקוק לרגע של בהייה (והרי מי לא זקוק) כמעט לא היה יכול לעשות זאת בעיצומו של סדר לימוד, אבל האוצר היה מכיל באהבה את הבוהים